

Ciuitatis Osce presentibus et qui pro tempore fuerint quatenus hanc nostram prouisionem et ordinacionem et omnia et singula per nos superius dicta et ordinata per tempus predictum firma habeant teneant et obseruent et ab aliis faciant inuiolabiliter obseruari et non contraueniant nec aliquem contrauenire permittant quauis causa si de nostra confidunt gracia uel mercede. In cuius rei testimonium presentem cartam nostram fieri iussimus nostro sigillo pendentem munitam. Data in Villa Fragè duodecima die Nouembris anno a natiuitate Domini M CCC nonagesimo Regnique nostri Quarto. Rex Johannes». (Registro 1899, fol. 150.)

Debían ser muy serios los daños que los judíos malsines causaban en la comunidad de Huesca, puesto que el rey prohibe no sólo al procesado malsín que se atreva á exhibir una carta de guiaje y protección especial que hubiese en otro tiempo obtenido del soberano, sino que por este solo hecho, muy natural, ya deberán los clauarios de aquella aljama hacerle morir ahorcado ó suspendido por los pies y de igual manera al malsín que hubiese obtenido ó estado incluído en los indultos ó remisiones llamadas en hebreo *patur*.

Es todo esto una prueba bien patente de la intervención directa del poder real en la vida interna de las comunidades judías en la Corona de Aragón y del cuidado que tenía en evitar discordias y luchas intestinas en ellas.

FRANCISCO DE BOFARULL

NOTES SOBRE ANTICHS PINTORS A CATALUNYA

Al Index dels llibres d'Historia, fa poch temps que se n'hi és continuat un de molta estima, especialment per ser obra feta a casa, y, a més, perquè, ateses les circumstancies ab que's realitzen aquesta classe de treballs en nostra terra revela un extraordinari esforç de bona voluntat, que porta adjunt varis sacrificis.

Es un d'aquells treballs que si, en son genre, són ben rebuts quan són d'origen foraster, més bona acceptació han de tenir quan són obra catalana, perquè, generalment, aquí l'esforç individual és lo que'ls hi dona començ y terme.

Ens referim als *Los cuatrocentistas catalanes*, obra del laboriosísim historiògraf Salvador Sanpere y Miquel. Es un llibre nodrit de noticies històrich-artístiques y omplenat de riques fototopies, fidels trasllats, en degudes proporcions, de obres d'artistes de recordança perdurable, ja nadius, ja populars a Catalunya.

No és sols aquesta la tasca del Sr. Sanpere en la historia del nostre art pictòrich; assedegat de bellesaes d'èpoques ben llunyanes de nosal-

tres, ha donat posteriorment a la estampa vuyt faciscles de la «Pintura mig-eval catalana, Historia de la Pintura a Catalunya dels segles VIII al XV».

En aquesta darrera producció hi considerem major treball perquè, anant amunt, cosa sempre fadigosa, s'esforça en arribar fins als començos de la Pintura a la nostra terra en ses diverses formes y en sapiguer quins foren los pintors progenitors y quines les obres que'ns han dexat.

Es de doldre que no sia també estampada la meritíssima obra del malaguanyat Raimond Caselles, titulada «Historia documental de la Pintura catalana de 1008 a 1808», que en 1905 li premià la «Sociedad Económica de Amigos del País» (1).

Segons un adagi català, *qui no pot segar espigola*; pot dirse que lo Sr. Sanpere ha segat molt y molt; emprò ens ha dexat alguna cosa per espigolar. Es cert que dit autor consigna, com disculpantse de que si no ha cercat los noms d'altres pintors que suposa tenir mal endreçats entre'l munt de paperets es «perque, després de tot, el conèixer el nom d'un pintor en document privat poca utilitat presta a l'història del art, puix si un hom els recull és perque, de vegades, se comença per un d'aquests documents la conxensa que's fa ab un nom després històric» (2).

Sa rahó tindrà d'advertir lo anteccedent; emperò no hi estem del tot conformes, donchs per poguer formar una *Taula de Pintors* lo més complerta possible creyem que cal pendre nota dels noms de tots los que's trobin, per més que no constin les obres d'art que executaren; y ab major motiu si són d'època ben antiga. Entenentho axis, a mida que treballant al arxiu de nostra aimada Seu de Barcelona, y en altres arxius havem trobat noms de pintors y d'altres artistes, no hem dexat de pendren notes, que ara donam a conèixer, considerant que d'exa manera contribuim a que sigui més estudiada la història de la cultura artística a Catalunya.

Los més antichs que per ara tenim aplegats són de mitjans del segle XII°. Es el primer un Guillèm, pintor, qui figura desde 1151 fins a 1181, y potses fins a 1201, si és la metexa persona en tots aquests documents.

SEGLE XII

Guillèm, pintor. — 1151 (setembre, 12)

Firma una escriptura d'empenyo del Mas de Vila Piscina y de terres, situat al territori de Barcelona, a Vinyals, feta per Ramón de Materó y Calva, sa muller, a favor de Rotlàn, canonge de Barcelona, y

(1) Noticia del autor.

(2) La Pintura mig-eval catalana, vol II, faciscle 3, planes 126 y 127.

de Berenguer de Archs. — (Arxiu Catedral de Barcelona, liber II Antiquitatum, doc. 195.)

Guillèm, pintor. — 1154 (agost, 28)

Firma la venda de terra, situada al territori de Barcelona, al Coll de Portell, feta per Ermengol de Oló a favor de Berenguer de Archs, abdos canonges de Barcelona. — (Item, doc. 95.)

Guillèm, pintor. — 1157 (febrer, 27)

Firma la escriptura d'establiment del Mas Romanet, fet per Guillèm, bisbe de Barcelona, y son convent, a favor d'Ermengol de Romanet y de Alenda, sa muller. — (Item, lib. I., doc. 535.)

Guillèm, pintor. — 1181 (desembre, 30)

Firma una escriptura de definició de drets sobre lo Mas Gardiola, situat al terme del castell de Erampruyà, feta per Berenguer de Feixa y Bernat, fill seu, a favor del cenobi de Sant Cugat del Vallès. — (Arxiu Corona Aragó, Cartulari de Sant Cugat, doc. 824.)

SEGLE XIII

Guillèm, pintor. — 1201 (octubre, 10)

Firma lo tresllat de la escriptura de donació d'un alou, situat a la parroquia de Santa Perpétua de Moguda, feta en 1075 a la Seu de Barcelona per Guillèm Sendret, clergue y levita. — (Arxiu Cat., lib. III Antiquitatum, doc. 192.)

Berenguer, pintor. — 1160 (novembre, 2)

Firma la escriptura de venda d'un alou situat al territori de Barcelona, terme de Dosrius, feta per Bosset y Berenguera, muller seva, a favor dels cónyugues Pere Coco y Maria. — (Arxiu Cat. Sala de la Pia Almoina, arm. 113, rotllo 1.)

Berenguer, pintor. — 1180 (octubre, 13)

Firma la escriptura de definició y venda de una vinya situada al territori de Barcelona, a Olivera Rodona, feta per Anglesa y sos fills Grau y Bernat, a favor del monastir de Sant Cugat. — (Arxiu Corona Aragó, Cartulari de Sant Cugat, doc. 918.)

Bartomeu, pintor. — 1192 (maig, 14)

Firma la escriptura de venda y definició de una vinya situada a la

parroquia de Santa Coloma de Gramanet, a Coma, feta per Guillèm de Palomar a favor del altar de Sant Tomàs, de la Seu de Barcelona. — (Arxiu Cat., lib. I, Antiquitatum, doc. 1021.)

Berenguer de Pinyana, pintor. — 1231

Venda d'una llegítima, adjudicada per Pere de Cornellà, feta per Ramón de Puig Roig, Ferrera, sa filla y Ramón de Ribas, marit de aquesta, a favor de Berenguer de Pinyana, pintor. — (Item, Diversorum, C.)

Bernat, pintor. — 1236 (febrer, 27)

Firma la carta dotalicia a favor de Guilleuma, sa esposa. — (Item, Diversorum, C.) (1).

Bernat, pintor. — 1252 (setembre, 23)

Reconexement firmat per los consorts Bernat de Montserrat y Barcelona a favor de Bernat, pintor, y de María, sa muller. — (Item, Diversorum, C.)

Bernat, pintor. — 1252 (desembre, 3)

Escriptura de debitori de 100 sous, firmada per Bernat, *pictor*, y María, muller seua, habitants a Barcelona, devant de la esglesia de Santa María de la Mar, a favor den Vives Bonhome, Perlo, de Tolosa, y de Bonjuda Bonhome, marmessors testamentaris de Issach, difunt, de Tortosa. — (Item, Diversorum, C., n.º 529.)

Bernat y Pere Martí de Burgos, pintors. — 1260 (desembre, 3)

Contracte per a pintar cinch imatges, creu y retaule, conforme als que hi havia a la iglesia de Santa María de la Mar, firmat per Bernat, pintor, María, sa muller, Pere Martí de Burgos, pintor, y Guillèm de Montpalau, habitant a Guissa.

«Sit notum omnibus quod ego Bernardus pictor et uxor mea Maria et ego Petrus Martini de burgos, pictor nos omnes insolidum convenimus et promittimus vobis Guillelmo de Monte Palatio Militi, commoranti in Guissa quod faciemus ad opus vestri et operabimur atque pingemus bene et legaliter cum nostris propriis missionibus quinque imagines cum cruce et retrotabula ad formam et similitudinem et longitudinem illarum quinque imaginum que sunt positæ in Ecclesia Sancte Marie de mari juxta altare beate Marie et pingemus dictam re-

(1) La secció de pergamins ab ex títol, està organitzantse y perxò moltíssims encara no tenen nombre.

trotabulam de signo vestro atque dictam crucem faciemus de forma et longitudine crucis dictarum imaginum et in ipsis imaginibus meliorabimus in quantum poterimus bona fide. Et hec omnia predicta promittimus vobis et cui volueritis tradere bene picta et operata absque omni vestra missione in primo venturo festo Pentecostes sine omni dilatione et excusatione Concedentes nos a vobis recepisse et habuisse pro dictis imaginibus retrotabula et cruce faciendis Quingentos solidos mone te barchinonense de torno de quibus bene peccati sumus ad nostram voluntatem tamen? renuntiamus omni exceptioni pecunie non numerate. Et pro predictis omnibus obligamus vobis et vestris quisque nostrum insolidum nos et omnia bona nostra mobilia et immobilia habita et habenda in qua magis et melius accipere volueritis et in credamini vestro plano vetero. Ne vero nos valeamus alter nostrum pro altero neque dicta sunt excusari vobis differri omni juri et consuetudini et beneficio dividende actionis, penitus renunciamus et specialiter ego dicta Marie renuntio quantum ad hec omni beneficio mei sponsalitiu et juri ypoteche et auxilio senatus consulti velleyani et omni alii cuilibet juri pro non facienti et jurans per deum et eius IIII evangelia manibus meis corporaliter tacta et attendere et complere et nunquam in aliquo contravenire. Actum est hoc III nonas Decembris Anno Domini M^o CC^o Sexagesimo S^o X^o num Bernardi pictoris, S^o X^o num Marie eius uxoris. S^o X^o num Petri Martini nos qui hec laudamus et firmamus et ego Maria juro. Testes hujus rei sunt Arnaldus leopardi presbiter et Bernardus Rubei Sig^o num Petri de Cardona notarii publici Barchinone qui hec scribi fecit et clausi die et anno quo supra.» — (Arxiu Cat., Diversorum C., n.º 537.)

Bernat de Bas, pintor. — 1267 (janer, 6)

Conveni entre Guillèm de Esparraguera, Benvinguda, sa muller y Bernat de Bas, pintor, ciutadà de Barcelona, pare de dita Benvinguda, en virtut del qual aquells lo mantindràn sa y malalt. — (Item, Diversorum, C.)

Arnau de Terrassa, pintor. — 1282 (setembre, 15)

Firma una àpoca feta per Elisenda, viuda de Berenguer Scarp, a favor de Elisenda muller de Bernat Ferrer. — (Item, Diversorum, C.)

Arnau de Terrassa, pintor. — 1295 (juny, 21)

Venda feta per Arnau de Terracia pictor, ciutadà de Barcelona a Guillèm de Cirera, militar del Ordre del Hospital de S. Joan de Jerusalem de «quedam arma scilicet unam sellam et unum scutum de fuste et corniatam et coriatum de corio crudo et pictam et pictum extra ad

signum de ordinis dicti hospitalis et intus ad signum de Bello loco quod est nebularum de argento cum campo virnilio. Item unum pectorale et unum sinyel et unum par de singulis et sexdecim trabuguerios de corio virido cayrellatas cum duobus cayrellis de sarico et sexdecim corqueo (?) sive cordons de sirico croceo et duos strepos egalors (?) deauratos cum bonis gombals quadratis» quals coses les pintarà per preu de 120 sous, dels que en fa rebut de 50. — (Arxiu Cat. Manual I de Bernat de Vilarubia.)

Arnau de Terrassa y Martí, pintors. — 1295 (juliol, 14)

A. de Terracie pictor, ciutadà de Barcelona confessa y regoneix a Martí, *pictori*, y a Guillèm Llobet, seller, ciutadans de Barcelona, que a prechs d'ell y de manament seu se constituïren aquests darrers fiadors de Jaume Vendrell y de sa muller Bonadona, respecte de lo que dit Arnau prometé, llohà y confirmà a favor de Francesch y Maria, fills seus impúbers y de Romeua sa muller, difunta. — (Item, Manual I de Bernat de Vilarubia.)

Ramón Ferriol, pintor. — 1297

Firma lo testament de Berenguer Oromir. — (Item. Testaments de la Pia Almoïna, Arm. 2, n.º 8.)

(Continuarà)

JOSEPH MAS, Pbre.

NOTA A LA FUNDACIÓ DEL MONASTIR DE MUR

L'acta de consagració del Monastir de Mur, del any 1069, publicada en lo número anterior d'aquest *Boletín* acaba ab la firma estranya d'*Arnallus judex prenotavid et me subscripxit*, com ens ha advertit Mr. Prou, professor de l'*Ecole Nationale de Chartes*, de París y no en la forma que havíem llegit nosaltres «*Arnallus judex pre opo tabib ime sub scripxit*», per no haver entés bé les dues lletres gregues que expressen lo *no* en la paraula *prenotavid* ni la nota tironiana d'*et* que segueix a dita paraula.

Sota d'aquesta firma d'*Arnallus* hi ha en lo pergamí original, segons pot veures per la reproducció en fotograbat que en donarem en dit número anterior (plana 119), una ratlla de lletres gregues que no continuarem en la transcripció del interessant document. Devèm a la bondat de Mr. Omont, actual president de l'*Académie des Inscriptions*